

תורבץ הושט (הוא מקום דיבוק הושט בלחי) – נחלקו בו החכמים; מרי בר עוקבא אמר שמואל: כל שחותכו ומרחיב (– פתח חלל הושט) זה הוא תורבץ הושט. (אבל במקום שחותכו ועומד במקומו – זהו וושט עצמו). לרב ביבי בר אביי: כל שחותכו ועומד במקומו – זהו תורבץ, (וושט עצמו – כל שחותכו ומתכווץ). יונה אמר זירא מובלעתא – כלומר, מקום בית הבליעה, סמוך לראש הנקב – הוא הקרוי תורבץ, וארכו פחות מאורך שעורה ויותר מחטה (רב אויא).

(יש מפרשים ששיעור זה נאמר ביונה, ואולם מרש"י משמע ש'יונה' – שם חכם, ואמר משמו של ר' זירא. ע' חכמת שלמה, מעדני יו"ט ומהר"ם).

רב, אליבא דרב יהודה תלמידו, סובר שתורבץ הושט הוא מקום שחיטה ושמואל חולק. לרב – נקב בתורבץ דינו כנקב בוושט ומטריף במשהו. לשמואל – אינו פוסל אלא נקב ברובו. התחיל שחיטתו בתורבץ במשהו וגמר בוושט – רבא הורה לאסור. והשיבו על הוראתו זו, שהרי אין לתפוס כחומרת שתי הדעות, והלא בין לרב בין לשמואל כשר. ואולם מסקנת הגמרא כפי שמסר רב טבות בשם רמי בר יחזקאל, שרב אוסר במשהו הגם שאינו מקום כשר לשחיטה, ואין כאן הוראות סותרות. והסיקו שמקום השחיטה בוושט מתחיל (בצד העליון, לכיוון הראש) לאחר שמניח כדי תפיסת יד (כשלש ארבע אצבעות. רש"י. וי"א: כדי שתי אצבעות. עתוס', רי"ף. או אחיזת חודי צפרנים. רש"י עפ"י שמועה. וכ"ז בבהמה וחיה, אבל בעוף – הכל לפי גדלו וקטנו. וי"א ששיעור זה שאמרו כאן – בשור הגדול. 'לצאת ידי ספק כל מה שיוכל להרחיק מרחיק, לחוש לכל השיעורין היכא דאפשר' רשב"א). ובסופו – עד מקום שמשעיר (= בליטות כעין שערות). ובשור, מקום זה מתחיל בטפח הסמוך לכרס. משם ואילך – זהו הכרס הפנימי.

דף מד

עו. מה דין הבהמה במקרים דלהלן?

א. ניטל תורבץ הושט מן הלחי.

ב. סימנים שנדלדלו ברובן.

ג. ניטל הלחי התחתון.

ד. נפסקה הגרגרת (לרחבה) ברובה.

א-ב. ניטל תורבץ הושט מן הלחי – הסיקו בגמרא שאם ניטל כולו, פסולה משום עיקור סימנים. ואם ברובו – אם ניקלף התורבץ מן הבשר בצד אחד, והמיעוט מחובר כולו בצד השני – כשרה, (שחזור ומבריאי). ואם נפרק מכמה מקומות, והמיעוט המחובר אינו מחובר כאחד – פסול, שחלש הוא ביותר ואינו חוזר לקדמותו. ובאופן זה אמרו שסימנים שנדלדלו ברובן – טרפה. (רש"י, רמב"ן, ר"ן). (לפרוש ר"ח ורבנו גרשום, החילוק אינו בין רוב במקום אחד לכמה מקומות, אלא דלדול סימנים ברובן שפסול היינו שנפרדו הסימנים זה מזה. אבל כשנעקר רוב התורבץ ומיעוטו מחובר – כשר. וברא"ש (בדעת הרי"ף) משמע שהרכיב את שני הפירושים, ובין שנתפרדו זה מזה ברובן, בין שנדלדלו מן הלחי הנה והנה – פסול. והרשב"א פרש דעת הרי"ף שאם נעקר רוב התורבץ בכל אופן פסול, ואם נפרדו שני הסימנים ברובם זה מזה – כשר).

ג. ניטל לחי התחתון – כשר. ודוקא באופן שהסימנים מעורים בבשר ואינם עקורים, והלחי בלבד נגמם מן הבשר שממעל לסימנים.

ד. פסוקת הגרגרת ברובה – פסולה. בתחילה אמר רב לשער ברוב עוביה. בשיעור זה נמדד גם כן עובי התנוך ודופן הקנה, נמצא אם כן ששיעור רוב העובי נשלם קודם שיגיע לחצי חלל הקנה. ואולם רב כהנא ורב אסי אמרו, וכן קיבל רבה בר בר חנה מרבו, שיש לשער ברוב חלל הקנה בלבד, ללא התנוך והדופן, אבל פחות מכך – כשרה.

עז. א. בהמה שהורה בה חכם – האם ראוי לחסיד לאכול ממנה?
 ב. חכם שנשאל על דבר מסוים, והתירו – האם מותר וראוי לו לקנותו, או שמא יש לחוש ללעז הבריות, שכיון שהתיר מוכר לו הלה בזול? וכן כל כיוצא בזה.
 א. ראוי לחסיד המדקדק במעשיו, להמנע מבהמה שהורה בה חכם, כדרך שנהג יחזקאל הנביא. (פוסקים). אולם אמרו שזה רק כשהתיר בדבר התלוי בסברה, אבל הוראה המקובלת לו מרבותיו – אין חשש בדבר.

ב. דן את הדין, זיכה, טיהר, או התיר – רשאי לקנות ממה שהורה בו, אבל אמרו חכמים הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו. ואמנם אין מגונה הדבר אלא כשקונה בהשערה, אבל אם קונה במשקל ובדקדוק ומשלם המעות כדרך שאר הקונים – אין חשש לעז. (מלבד באדם שבדרך כלל אין נותנים לו חלק טוב, ועתה קיים חשש שיאמרו שנותנים לו חלק טוב יותר מלאחרים – כי אז ראוי לו לחוש שמא יאמרו שנוטל שכר עבור הוראתו. עפ"י רבנו גרשום; חדושי הרשב"א. וע"ע י"ש"ש; עינים בדברי חז"ל ובלשונם – עמ' נה.)
 (לפי מה שכתבו התוס' בתירוץ אחד, אפשר שביחיד המורה יש לחוש לחשד מן הדין, ודוקא בשנים או יותר אין לחוש. וכ"כ הר"ן).

דף מה

עז. א. מה דינם של נקבים בגרגרת, וכן חיסור וסידוק בה?
 ב. מהו מקום הראוי לשחיטה בגרגרת?
 ג. איזהו 'חזה' לענין מתנות כהונה?
 ד. מה דין נקב שנמצא למטה מן המקום הראוי לשחיטה; נקב בקנים הנכנסים לאברים הפנימיים?
 ה. נקבים בקרומי המוח – מה דינם? עד היכן הוא נידון כמוח ומהיכן נידון כחוט השדרה?
 ו. נקב בלב המגיע לאחד מן החללים הקטנים – מה דינו?
 ז. אלו טרפות נמנו בסוגיא, השייכות לחוט השדרה?
 א. ניקבה הגרגרת נקבים הרבה; נקבים שאין בהם חסרון – הרי הם מצטרפים זה לזה, שאם היו כולם מחוברים היה רוב רוחבה פסוקה – טרפה, ואם לאו – כשרה.
 נקב עם חסרון בגרגרת – שיעורו להטריף בבהמה (גדולה. רא"ש) בכאיסר. ואם היה הנקב מאורך, או אפילו היו כמה נקבים קטנים עם חסרון – משערים אותם אם יש בהם לעגל / להצטרף כאיסר, אם לאו. ובעוף, בודקים את מקום הנקבים עם מה שביניהם, אם יש בו כדי לחוף את רוב פי הקנה של העוף – טרפה. (ומדובר בנקבים הסמוכים זל"ז כנפה).
 סדק לאורך הגרגרת – רב אמר: אם נשתיירה חוליה (= טבעת אחת, או שלש טבעות. ערש"י) למעלה וחוליה למטה – כשרה. ור' יוחנן (וכן ר' יונתן) אמר: אפילו לא נשתייר בה אלא משהו למעלה ומשהו למטה – כשרה. (וכן הלכה).